



Aralık 2021

Yıl: 5 Sayı: 2 ss. 137-150

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 03.03.2021

Kabul Tarihi: 10.08.2021

ISSN: 2619-9408

December 2021

Volume: 5 Issue: 2 pp. 137-150

Article Type: Research Article

Submitted: 03.03.2021

Accepted: 10.08.2021

SOSYAL BECERİDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE CİNSİYET FARKLILIKLARI

Ecenur TEMELLİ* Dilara Murat BÜYÜK Arkun TATAR*****

Öz

Bu çalışmada yetişkin bireylerin sahip olduğu cinsiyet rollerine bağlı olarak sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'yle belirlenen cinsiyet rol gruplarının sosyal beceri düzeyi açısından karşılaştırılması planlanmıştır. Çalışmaya 19-59 yaşları arasında (Ort.= 27,92 ± 8,98 yıl) 137 kadın (% 59,3) ve 94 erkek (% 40,7) olmak üzere toplam 231 kişi katılmıştır. Katılımcılara Bem Cinsiyet Rolü Envanteri ve A Sosyal Beceri Ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlara göre Bem Cinsiyet Rolü Envanteri ile oluşturulan cinsiyet rolü grupların sosyal beceri düzeyleri arasında farklılık vardır. Belirsiz grubunun sosyal beceri toplam puan ortalaması diğer gruplardan belirgin düzeyde düşüktür. Kişilerin kendi belirttikleri biyolojik cinsiyetlerine ilişkin grupların sosyal beceri düzeyleri arasında da farklılık vardır. Kadın grubunun sosyal beceri düzeyi erkek grubunun sosyal beceri düzeyinden yüksektir. Ayrıca, biyolojik cinsiyet grupları ile toplumsal cinsiyet rolleri grupları arasında A Sosyal Beceri Ölçeği puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal beceri.

Gender Roles and Sex Differences in Social Skill

Abstract

It's aimed to examine the social skill levels based on adult individuals' gender roles in this study. In this direction, it's planned to compare the social skill levels of sex-role groups that determined via Bem Sex-Role Inventory. 137 female (59,3 %) and 94 male (40,7 %), in total 231 individual aged between 19-59 (mean = 27,92 ± 8,98 years) participated in study. Bem Sex-Role Inventory and A Social Skill Scale were used. According to the results, there is a significant difference between the social skill levels of sex-role groups that determined via Bem Sex-Role Inventory. The mean scores of undifferentiated group is significantly lower than the other sex-role groups. There is also a significant difference between the social skill levels of biological sex groups. Females' social skill levels are significantly higher than males'. Also there were no statistically significant effects interactions between the biological sex groups and gender-roles groups on the A Social Skill Scale score.

Key Words: Sex, gender, socialization to gender roles, social skill.

*Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Ens., ecenurtemelli@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0635-9749

**Doktora Öğrencisi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens., dilaramurat@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1249-4936

*** (Sorumlu Yazar) Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Manisa, arkuntatar@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-2369-9040

Giriş

Cinsiyet Rollerini

Psikoloji araştırmalarında cinsiyet, önceleri, sadece fiziksel özellikleri ve farklılıkları tanımlamak için kullanılan bir kavram gibi görünmektedir (Berenbaum, Blakemore ve Beltz, 2011; Casey, Brabeck ve Nuttall, 1995; Muehlenhard ve Peterson, 2011). Geçen yüz yılın ortalarından sonra ise a) biyolojik ve b) sıklıkla toplumsal cinsiyet performansı olarak adlandırılan kültürel temelli etkinliklere / davranışlara atıfta bulunulacak şekilde psiko-sosyal özellikler şeklinde iki ayrı kullanımın tercih edildiği anlaşılmaktadır (Chrisler ve Lamer, 2016; Dedovic, Wadiwalla, Engert ve Pruessner, 2009; Muehlenhard ve Peterson, 2011; Zosuls, Miller, Ruble, Martin ve Fabes, 2011). Farklı kültürler cinsiyet gruplarına ait bu farklılıkları kendi içlerinde farklı şekillerde yorumlamaktadır. Bu doğrultuda da bireylerin davranışları üzerinde ebeveynlerin, akranların, sosyal-yapısal faktörlerin, öğretmenlerin ve okulların belirleyici etkileri olmaktadır (Leaper ve Friedman, 2007; Marini, 1990; Witt, 2000). Bu bağlamda yetişkinlikteki toplumsal cinsiyet ayırımına, gelişim dönemi kapsamındaki etkileri açısından toplumsal cinsiyet benliği, cinsiyete dayalı oyunlar, spor türleri, sosyal etkileşim ve normlar, akademik motivasyon ve başarı, ev işleri gibi bir çok faktör etki etmektedir (Eccles, Jacobs ve Harold, 1990; Leaper ve Friedman, 2007; Miller, 2016). Cinsiyet gelişim teorileri ise doğrudan ya da dolaylı olarak cinsiyete, sosyal-yapısal, sosyal etkileşimsel, bilişsel-motivasyonel ve biyolojik etkilerin olduğunu göstermektedir (Kray, Howland, Russell ve Jackman, 2017; Leaper ve Friedman, 2007; Miller, 2016). Toplumsallaşma sürecinde bireyler, kültürün erkek ve kadın için öngördüğü görev ve tutumlar öğretilerek yetiştirilmekte; cinsiyet rolleri de bunların benimsenip içselleştirilmesine dayanmaktadır (Eccles, Jacobs ve Harold, 1990; Marini, 1990; Miller, 2016). Bu bağlamda belirli bir kültürün erkekliği ve kadınlığı tanımladığı tutumlar, kişilik özellikleri, davranış örüntüsü, cinsiyet rolü olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında kültürün, erkekler ve kadınlar için öngördüğü görev, sorumluluk, beklenti ve davranışlar ise toplumsal cinsiyet rolleri olarak adlandırılmaktadır (Bettis ve Ferry, 2016; Crespi, 2004; Willerth ve ark., 2020; Witt, 2000).

Diğer taraftan farklı cinsiyet rollerini benimseyen bireyler, sahip oldukları özellikler açısından farklılık göstermektedir (Bem, Martyna ve Watson, 1976). Örneğin bazı kadınlık-erkeklik ölçekleri, duygusal empati, atılganlık, sosyal iletişim becerileri gibi erkeklik-kadınlık fonksiyonu olarak psikolojik özelliklerde farklılıklarla işaret etmektedir (Gallén, Aznar ve Aranda, 2019). Erkek-kadın farklılıkları ise kabaca, fiziksel özellikler, rol davranışları, mesleki durumlar ve kişilik özellikleri olarak dört farklı kategoride gruplandırılmıştır (Eisend, 2019). Bu kategorilerden kişilik özellikleri grubunda, farklı kültürlerde değişiklikler görülse de genel olarak erkekler güçlü, baskın, bağımsız, kendine güvenen, güçlü kişilikli gibi daha sosyal olarak istenen özelliklerle tanımlanmaktadır. Kadınlara ise şefkatli, çocuksu, utangaç, duyarlı, nazik gibi erkeklere oranla da “az / düşük” özellikler atfedilmektedir (Bassoff ve Glass, 1982; Bem, 1974; Bettis ve Ferry, 2016; Deaux, 1984; Gallén, Aznar ve Aranda, 2019; Lenney, 1991; Luchs ve Mooradian, 2012).

Belirtildiği şekliyle cinsiyet terimi, erkeklik ve kadınlığı, temelde birbirini tamamlayıcı fakat karşıt davranış biçimleri olarak kutuplaştırmak için kullanılmaktadır (Chrisler ve Lamer, 2016). Cinsiyet rolleri üzerine yapılan bazı araştırmaların bu ikili cinsiyet (erkek-kadın) kavramına odaklanırken, cinsiyet kimliklerinin çeşitliliğini yakalayamadığı çünkü bu dar görüşün, geleneksel erkek ve kadın ikilisinin ötesine geçen bir cinsiyet yelpazesi fikriyle çeliştikleri belirtilmektedir (Eisend, 2019). Cinsiyetin, bir kişinin biyolojik yapısından ayrılabilen bir sosyal yapı olarak görülmeye başlanmasıyla ikili cinsiyet kavramından da uzaklaşmıştır (Warner, 2016). Bu doğrultuda dört cinsiyet rolünden oluşan bir model önerilmiştir (Bem, 1974; 1977). Modelde gruplar, a) erkeksi, b) kadınsı, c) hem erkeksi hem kadınsı özellikler gösteren androjen, d) erkeksi ve kadınsı özellikler göstermeyen bireyler belirsiz olarak tanımlanmaktadır (Bem, 1974; 1977; Fugitt, Ham ve Bridges, 2017; Lenney, 1991).

Sosyal Beceri

Sosyal beceri, kişiler arası beceri, kişiler arası yeterlilik, sosyal yeterlilik ve iletişim yeterliliği gibi birbirinin yerine kullanılan bir dizi kavrama / olguya atıfta bulunmaktadır (Segrin, 2000). Sosyal beceri, diğer kişilerle sosyal açıdan uygun iletişim ve etkileşim kurma becerileri olarak tanımlanmaktadır (Tatar ve ark., 2018). İletişim ve etkileşim becerileri ise sosyal bağlam, diğerlerinin tepkisi gibi bir çok faktöre bağlıdır. Bu anlamda sosyal beceriler, bir kişinin sosyal yeterlilik kazanmasını sağlamada önemli olan davranışları gerçekleştirme yeteneğini temsil etmektedir (Spence, 2003). Ancak bu beceriler diğerleriyle amaca yönelik faaliyetlerde bulunmak, sosyal mesafeyi korumak, diğerleriyle sözlü iletişimde bulunmak, diğerleriyle sözlü iletişimi başlatmak, diğerlerinden gelen sözlü iletişim isteğini cevaplayabilmek, başkalarını selamlamak, iltifat etmek ve kabul etmek, yardım istemek, yardım etmek, paylaşmak, sıraya girmek, sosyal problemleri çözmek gibi geniş kategorili ve çok bileşenli davranış repertuarlarını içermektedir (Scagnelli, Copelli, Presti ve Moderato, 2017). Bu doğrultuda iletişim, etkileşim, hak arama, iş birliği, öz-kontrol, sorumluluk ve empatinin sosyal becerinin bileşenleri olarak kabul edildiği görülmektedir (Elliott, Hwang ve Wang, 2019; Gamst-Klaussen, Rasmussen, Svartdal ve Strømgren, 2016; Gresham, 2016; Gresham ve ark., 2018; Gresham ve ark., 2020; Little, Swangler ve Akin-Little, 2017). Daha genel bir yaklaşımda sosyal beceriler, bireylerin, olumlu tepkiler veren ve olumsuz tepkilerden kaçınan kişiler arası davranışları olarak sınıflandırılmaktadır (Elliott, Malecki ve Demaray, 2001; Gresham ve ark., 2020; Gresham ve Elliott, 1989; Libet ve Lewinsohn, 1973). Bir başka yaklaşımda ise sosyal beceriyi oluşturan yapılar, sosyal ve duyuşsal olarak iki kategoride incelemiş ve bunlar da kendi içlerinde kontrol, anlatımcılık ve duyarlılık alt kategorilerine ayrılmıştır (Rigio, 1986). Sosyal becerinin değerlendirilmesi ise kodlama, karar verme ve uygulama becerileri olarak üç gruba ayrılarak yapılmaktadır (Cavell, 1990).

Sosyal becerilerdeki yetersizliğin uygunsuz davranış ve saldırganlık, içe dönüklük, utangaçlık ve kaygı, depresyon ve yalnızlık, sosyal kaygı gibi olumsuz, yeterliliğin ise sosyal uyum ve sosyal destek gibi olumlu durumlarla ilişkili olabileceği görülmüştür (Conger ve Keane, 1981; Dubow ve Tisak, 1989; Riggio, 1986; Sarason, Sarason, Hacker ve Basham, 1985; Spirito, Hart, Overholser ve Halverson, 1990; Webster-Stratton ve Lindsay, 1999). Sosyal becerideki yetersizliklerin, zihinsel gerilik gibi nedenlerle oluşan temel öğrenme süreçlerindeki eksikliklerden ya da psiko-sosyal dezavantajlar, uygun modellerin olmaması gibi beceriyi öğrenme fırsatının yokluğundan kaynaklanabileceği belirtilmektedir (Gresham ve Elliott, 1987). Düşük sosyal beceri ya da yeterlilik gösteren bireyler ise yalnızlık, stres, depresyon, kaygı, sosyal kaygı, düşük benlik saygısı, suçluluk, yeme bozuklukları, fobi, düşük akademik performans, saldırganlık, saldırganlık mağduriyeti yaşama, uyum sorunları, dışsallaştırma sorunları, kişisel ve mesleki ilişkilerdeki zorluklar gibi ruhsal ve fiziksel sağlıkla ilgili bir dizi kısa ve uzun vadeli olumsuz sonuç için risk altında olma eğilimindedir (Bijstra ve Jackson, 1998; DiTommaso, Brannen-McNulty, Ros ve Burgess, 2003; Jenkins, Demaray, Fredrick ve Summers, 2016; Kingery, Erdley ve Scarpulla, 2020; Lodder, Goossens, Scholte, Engels ve Verhagen, 2016; Moeller ve Seehuus, 2019; Segrin, 2000; Segrin, 2019; Segrin, McNelis ve Swiatkowski, 2016; Wenzel, Graff-Dolezal, Macho ve Brendle, 2005).

Cinsiyet Roller ve Sosyal Beceri

Benimsenen cinsiyet rollerindeki temel farklılıklar, bireylerin davranış ve tutumlarında gözlemlenebilir olmaktadır (Marini, 1990). Alan yazınındaki birçok çalışma, cinsiyet rollerine ilişkin algı ve tutumun, sosyal beceri davranışlarıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir (Auster ve Ohm, 2000; Berenbaum, Blakemore ve Beltz, 2011; Campbell, Steffen ve Langmeyer, 1981; Hirokawa, Dohi, Yamada ve Miyata, 2000; Marsh ve Byrne, 1991). Androjen bireylerin, iletişim becerileri ve sosyal beğenirliklerinin yüksek olduğu (Bem, 1974) ve androjenliğin, yüksek benlik saygısı, uyum, yüksek iletişim becerisi, yakın ilişkilerde esneklik, olumlu benlik imajı gibi çeşitli olumlu özelliklerle ilişkili

olabileceği belirtilmektedir (DeLucia, 1987; Flaherty ve Dusek, 1980; Görmüş, Aydın ve Ergin, 2013). Çalışan kadınların, androjen ve erkeksi özellikler gösterenlerinin iş doyumunun, kadınsı cinsiyet rolüne sahip olanlarının ise evlilik uyumunun yüksek olduğu; benzer şekilde kadınsı özelliklere sahip üniversite öğrencilerinin kariyer uyum düzeylerinin, erkeksi ve androjen olanlardan düşük olduğu görülmüştür (Siyez ve Yusupu, 2015; Ünüvar ve Tagay, 2015). Sosyal beceri davranışı olarak kabul edilen yardım alma davranışını, kadınsı ve androjen bireylerin diğer gruplara göre daha olumlu karşıladıkları, erkeksi bireylerin de daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu belirtilmektedir (Jönsson ve Carlsson, 2000; Özbay, Terzi, Erkan ve Çankaya, 2011). Benzer şekilde yüksek androjen özellikler gösteren bireylerin, düşük özellikler gösteren bireylerden (kişiler arası ilişkilerde davranış becerilerinin kalitesi, kişiler arası ilişkilerde kaygı düzeyi ve sosyal aktivitenin miktarı) üç sosyal yeterlilik göstergesi açısından daha yetkin oldukları belirlenmiştir (Campbell, Steffen ve Langmeyer, 1981).

Bu çalışmada, cinsiyet kimliğinin ikili görüş (bir kişinin erkek-kadın olarak tanımlandığı biyolojik görüş) çerçevesinde oluşturulan grupları ile (Warner, 2016) sosyal yapı olarak cinsiyet rol grupları çerçevesinde erkeksi, kadınsı, androjen ve belirsiz bireyler şeklinde tanımlanan (Bem, 1974; 1977; Fugitt, Ham ve Bridges, 2017; Lenney, 1991) grupların sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yetişkin bireylerin kendi belirttikleri cinsiyetlerine ilişkin gruplar ile Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'ne (BCRE) göre oluşturulan cinsiyet grupları arasında sosyal beceri düzeyi açısından farklılaşma olup olmadığının değerlendirilmesi düşünülmüştür.

Yöntem

Katılımcılar

İstanbul ilinde kolay örnekleme yöntemiyle ulaşılan katılımcıları, 19-59 yaşları arasında (ort. = 27,92 ± 8,98 yıl) 137 kadın (% 59,3) ve 94 erkek (% 40,7) olmak üzere toplam 231 kişi oluşturmuştur.

Araç Gereç

Çalışmada, BCRE, yetişkinler için A Sosyal Beceri Ölçeği, bireylerin kendi belirttikleri biyolojik cinsiyetlerine ilişkin grupların belirlendiği cinsiyet sorusu ve diğer sosyo-demografik özellikler belirlemek için anket formu kullanılmıştır.

Bem Cinsiyet Rolü Envanteri

BCRE, Bem (1974) tarafından geliştirilmiş, sonrasında da Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır (Kavuncu, 1987). Envanterin özgün formu, hiç uygun değil = 1 ile her zaman uygun = 7 arasında yedili Likert tipi cevaplama seçeneği içeren, her biri 20 maddeden oluşan üç ölçek, toplam 60 maddeden oluşmaktadır (Bem, 1974). Bu çalışmada Türkçe psikometrik özellikleri incelenen, dört grup cinsiyet rolü tanımlamaya izin veren toplamda 40 maddeden oluşan kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri kullanılmıştır. Türkçe formunun kadınsılık ölçeği için 111, erkeksilik ölçeği için 104 medyan değeri ve kadınsılık ölçeği için 5,55, erkeksilik ölçeği için 5,20 puan ortalamasının kullanılması önerilmiştir (Dökmen, 1999).

A Sosyal Beceri Ölçeği

Ölçek, hiç bir zaman = 1 ve her zaman = 5 arasında beşli Likert tipi, öz bildirim türü cevaplama seçeneği içeren tek boyutlu olarak değerlendirilen 80 maddelik yetişkin formu bir ölçme aracıdır. Ölçeğin geliştirilme çalışmasında iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı, hem tüm grup hem de kadın ve erkek grupları için 0,96, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0,70 olarak bildirilmiştir (Tatar ve ark., 2018).

Uygulama

Çalışma, İstanbul ilinde 2019 yılı içerisinde dört aylık bir dönemde yürütülen uygulamayla gerçekleştirilmiştir. Bilimsel bir uygulamaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmeleri koşuluyla katılımcılar araştırmaya dahil edilmişlerdir. Katılımcıların neden göstermeksizin istedikleri zaman uygulamayı yarıda bırakmalarına izin verilmiştir. Bireysel uygulamalar şeklinde yürütülen çalışmada bir kişinin soru maddelerini cevaplaması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, önce katılımcıların sayı ve yüzde dağılımları belirlenmiş, ölçek ve envanterlerin de iç tutarlılık güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Daha sonra Dökmen'in (1999) kadınsılık (ort. = 5,55) ve erkeksilik (ort. = 5,20) ölçekleri için önerdiği ortalama değerler kullanılarak BCRE grupları oluşturulmuştur. Buna göre erkeksilik ölçeğinin puan ortalamasının üstünde ve kadınsılık ölçeğinin puan ortalamasının altında olanlar "erkeksi" olarak; kadınsılık ölçeğinin puan ortalamasının üstünde ve erkeksilik ölçeğinin puan ortalamasının altında olanlar "kadınsı" olarak; erkeksilik ve kadınsılık ölçekleri ortalamalarının her ikisinde de üstte kalanlar "androjen" olarak; erkeksilik ve kadınsılık ölçekleri ortalamalarının her ikisinde de altta kalanlar ise "belirsiz" olarak tanımlanmıştır. Bu şekilde katılımcıların BCRE'ye göre oluşturulan cinsiyet rolü grupları ile kendi belirttikleri cinsiyetlerinin çapraz tablo sonuçlarıyla sayı ve yüzde değerleri belirlenmiştir. Son aşamada da yetişkinler için A Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması açısından katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin grupların ve cinsiyet rolü gruplarının iki yönlü varyans analiziyle karşılaştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bulgular

Bulgulara göre BCRE kadınsılık ölçeği iç tutarlılık katsayısı 0,78, BCRE erkeksilik ölçeği iç tutarlılık katsayısı 0,87, A Sosyal Beceri Ölçeği iç tutarlılık katsayısı ise 0,93 olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam puanları arası korelasyon katsayıları ise BCRE kadınsılık ölçeği ile erkeksilik ölçeği toplam puanları arasında 0,40 ($p < 0,001$), BCRE kadınsılık ölçeği ile A Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında 0,42 ($p < 0,001$), BCRE erkeksilik ölçeği ile A Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında da 0,41 ($p < 0,001$) olarak hesaplanmıştır (Bk. Tablo 1).

Tablo 1. Kullanılan Ölçeklerin İç Tutarlılık Katsayıları ve Toplam Puanları Arası Korelasyon Katsayıları

	Cronbach Alfa	BCRE Kadınsılık Ölçeği	BCRE Erkeksilik Ölçeği
BCRE Kadınsılık Ölçeği	0,78		
BCRE Erkeksilik Ölçeği	0,87	0,40***	
A Sosyal Beceri Ölçeği	0,93	0,42***	0,41***

*** $p < 0,001$

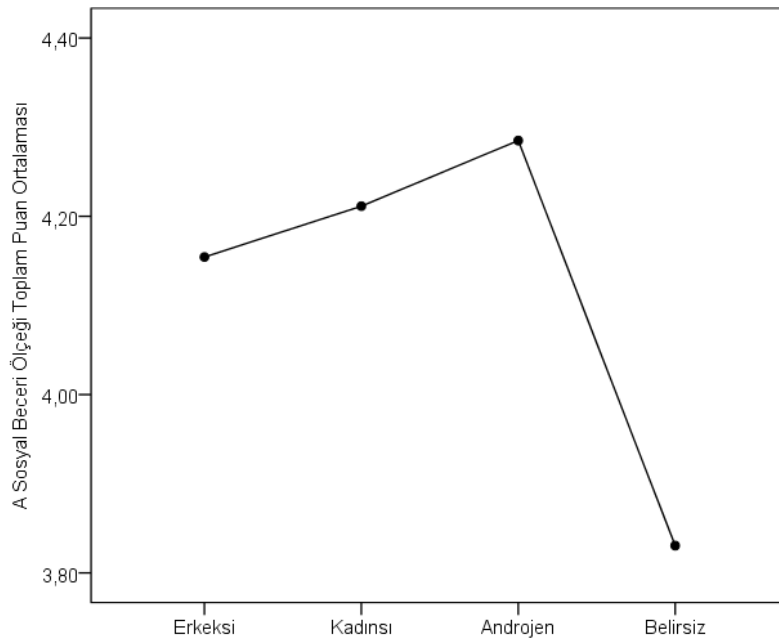
Katılımcıların BCRE'ye göre oluşturulan dört cinsiyet rolü grubu ile kendi belirttikleri iki biyolojik cinsiyet grubunun çapraz tabloyla karşılaştırma sonuçlarıyla sekiz farklı özellikteki alt grup için sayı ve yüzde değerleri belirlenerek Tablo 2'de verilmiştir. Sonra da bu sekiz grubun iki farklı cinsiyet değişkeni ile karşılaştırmasına yönelik iki yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Cinsiyet Rolü Gruplarının Çapraz Tablo Sonuçları

n	Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'ne Göre Oluşturulan Cinsiyet Rolü Grupları	Toplam
---	--	--------

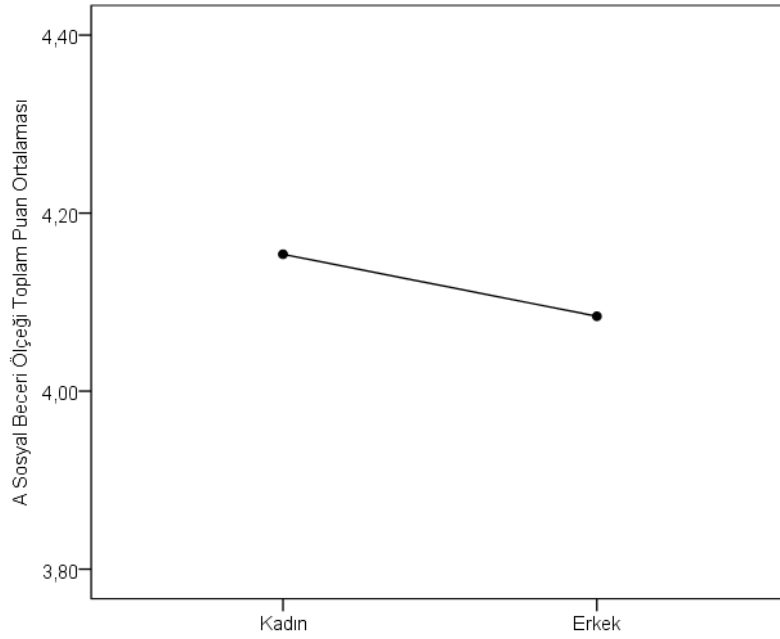
%		Erkeksi	Kadınsı	Androjen	Belirsiz	
Cinsiyet	Kadın	16	29	53	39	137
		11,7	21,2	38,7	28,5	100,0
	Erkek	43	4	27	20	94
		45,7	4,3	28,7	21,3	100,0
Toplam		59	33	80	59	231
		25,5	14,3	34,6	25,5	100,0

Analizi sonuçlarına göre BCRE kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri doğrultusunda oluşturulan dört grubun A Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $F(3, 223) = 16,40$; $p < 0,001$; kısmi $\eta^2 = 0,181$. Hangi BCRE grupları arasında farklılık olduğunu belirlemek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre sadece “belirsiz” grubunun sosyal beceri toplam puan ortalaması diğer gruplardan belirgin düzeyde düşüktür (Bk. Şekil 1).



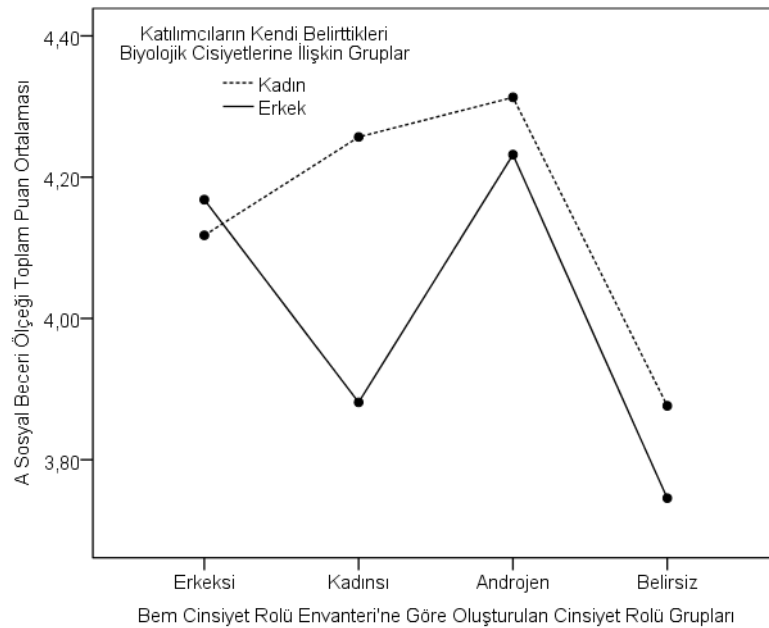
Şekil 1. Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'ne Oluşturulan Gruplarının A Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları Açısından Karşılaştırması

Kişilerin BCRE kadınsılık ve erkeksilik ölçeklerine göre oluşturulan gruplardan bağımsız olarak kişilerden alınan biyolojik cinsiyet bilgisi doğrultusunda belirlenen erkek-kadın gruplarının sosyal beceri toplam puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $F(1, 223) = 4,85$; $p < 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,021$. Sonuca göre kadınların sosyal beceri toplam puan ortalamaları erkelerin ortalama değerinden daha yüksektir (Bk. Şekil 2).



Şekil 2. Katılımcıların Kendi Belirttikleri Biyolojik Cinsiyetlerine İlişkin Grupların A Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları Açısından Karşılaştırması

BCRE kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri doğrultusunda oluşturulan gruplar ile biyolojik cinsiyet grupları etkileşimi ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir; $F(3, 223) = 1,37$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,018$. Özellikle BCRE'ye göre oluşturulan kadınsılık grubu içerisindeki kadın (ort. = 4,26) ve erkeklerin (ort. = 3,88) sosyal beceri puan ortalamaları arasında belirgin farklılık görülmesine rağmen kadın ve erkeklerin cinsiyet rollerine göre oluşturulan diğer üç grupta sosyal beceri düzeylerinin paralel olduğu görülmektedir. Özellikle erkek olup BCRE'ye göre kadınsılık grubunda yer alanların, kadın olup BCRE'ye göre kadınsılık grubunda yer alanlardan düşük sosyal beceri puan ortalaması ile ayrıldığı görülmüştür (Bk. Şekil 3).



Şekil 3. Katılımcıların Biyolojik Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Gruplarının Sosyal Beceri Puan Ortalamaları Açısından Etkileşim Sonuçları

Tartışma

Cinsiyet kimliği üzerine yapılan tartışmalar, cinsiyet kimliğinin ikili görüşlerini, yani bir kişinin “erkek” veya “kadın” olarak tanımlandığı ikili görüşleri yansıtmaktadır (Warner, 2016). Toplumsal cinsiyet rolleri ise erkekler ve kadınlar için normlar ve roller tanımlamaktadır (Bettis ve Ferry, 2016). Cinsiyet terimi yakın dönemdeki akademik çalışmalarda kabul edildiği şekliyle psiko-sosyal ve kültürel etkilere / özelliklere atıfta bulunmasına rağmen, cinsiyet özellikleri, genellikle doğuştan gelen ve esnek olmayan biyolojik nitelikler olarak kabul edilmektedir (Chrisler ve Lamer, 2016). Diğer bir ifadeyle ikili görüşlerin altında yatan temel dayanak, cinsiyetin, toplumun kadınlar ve erkekler için uygun gördüğü özelliklere ve bu özelliklerin genetik kompozisyonundaki kadın-erkek biyolojik farklılıklarına ve fonksiyonuna karşılık gelmesidir (Warner, 2016). Ataerkil kültür içindeki toplumsal cinsiyet rolleri, erkekleri standart, kadınları ise “daha az” olarak konumlandırıyor görünse de hem erkekler hem de kadınlar toplumsal cinsiyet rollerinin sınırları ile sınırlandırılmaktadır (Bettis ve Ferry, 2016). Bunların yanı sıra cinsiyetin ikili anlayışı, cinsel kimliğin cinsiyete karşılık geleceğini ve bireylerin heteroseksüel bir kimlik benimseyeceğini varsaymaktadır (Warner, 2016). Genel olarak bu özetleme doğrultusunda bu çalışmada ikili görüş çerçevesinde katılımcıların kendi belirttikleri biyolojik cinsiyetlerine ilişkin gruplar ile BCRE’ye göre oluşturulan cinsiyet gruplarının sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular alan yazınındaki ilgili çalışmaların bulgularıyla büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri’ne göre oluşturulan kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz gruplarının sosyal beceri puanları incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Ne kadınsı ne de erkeksi özellikler sergileyemeyen bireyleri ifade eden belirsiz grubun sosyal beceri düzeyinin ise diğer gruplara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ikili görüş çerçevesinde katılımcıların kendi belirttikleri biyolojik cinsiyetler gruplarının (erkek-kadın) sosyal beceri puanları arasında da farklılık vardır.

Bu konuda alan yazın incelendiğinde, androjen yani hem kadınsı hem de erkeksi cinsiyet rollerine sahip bireylerin daha yüksek düzeyde iletişim becerilerine sahip olduğu görülmektedir (Bem, 1974). Ayrıca androjen bireylerin, yüksek iletişim becerisi, uyum, yakın ilişkilerde esneklik, olumlu benlik imajı gibi sosyal beceri düzeyiyle ilgili olabilecek özellikleri daha yüksek oranda sergiledikleri (DeLucia, 1987; Flaherty ve Dusek, 1980; Görmüş, Aydın ve Ergin, 2013), kişiler arası ilişkilerde davranış becerilerinin kalitesi, kişiler arası ilişkilerde kaygı düzeyi ve sosyal aktivitenin miktarı gibi sosyal yeterlilik göstergesi olan alanlarda da daha yetkin oldukları görülmektedir (Campbell, Steffen ve Langmeyer, 1981). Bu bulgularla paralel olarak, bir sosyal beceri davranışı olan yardım alma davranışını kadınsı ve androjen bireylerin daha olumlu karşıladığı bildirilmiştir (Jönsson ve Carlsson, 2000; Özbay, Terzi, Erkan ve Çankaya, 2011).

Alan yazında, benimsenen cinsiyet rollerinin, biyolojik cinsiyetin yanında, bireylerin sosyal beceri davranışlarıyla ilgili olarak bilişsel performanslarındaki farklılıkları etkilediği görüşüyle karşılaşılmaktadır. Örneğin, kadınsı cinsiyet özelliklerinin, cinsiyet ve bazı dile ilişkin yetenekler arasında aracı rolü olduğu bilinmektedir (Reilly, Neumann ve Andrews, 2015). Kız ve erkek çocuklar, erken sosyalleşme deneyimleri açısından farklılık göstermektedir (Lytton ve Romney, 1991; Martin ve Ruble, 2004). Bu nedenle bireylerin benimsedikleri cinsiyet rollerine göre farklılık göstermeleri beklenmektedir. Cinsiyetlere yönelik özellikleri daha fazla benimseyen bireyler, geleneksel cinsiyet rolleriyle daha tutarlı davranışlar sergilemektedir (Bem ve Lenney, 1976; Martin ve Ruble, 2004). Bem (1974) bireysel düşünceleri savunma, kolay karar verme, güçlü kişilik gibi özellikleri erkeksi olarak gruplandırırken, sert bir dil kullanmama, sevecen, anlayışlı ve sempatik olma gibi özellikleri kadınsı olarak gruplandırmıştır. Bu doğrultuda her iki gruptan da bu özelliklere sahip olan bireylerin iletişim ve sosyal becerilerinin gelişmiş olması beklenebilir. Campbell ve arkadaşlarının (1981) çalışması androjen bireylerin daha az anksiyöz ve sosyal açıdan daha aktif olduklarını ortaya

koymuştur. Bu bilgiler göz önüne alındığında, kadınsı ve erkeksi özelliklere dengeli bir şekilde sahip olan bireylerin, özellikle sosyal alanda daha esnek ve adaptif olacakları öngörülebilir.

Bu çalışmada sadece belirsiz grubun sosyal beceri düzeyinin diğer gruplardan anlamlı şekilde düşük olduğu belirlenmiş olsa da bu sonuç alan yazında belirtilenlerle paralel niteliktedir. Alan yazın, androjen bireylerin yüksek sosyal beceri düzeyine ve sosyal beceri ile ilişkili olan diğer özelliklere daha fazla sahip olduklarına işaret etmektedir. Düşük düzey erkeksilik, iddialı ve bağımsız olma eksikliği ile; düşük düzey kadınsılık ise bağıllık ve sıcaklık eksikliği ile tanımlanmaktadır (Bem, 1974). Belirsiz grubu bu doğrultuda belirtilen bu özelliklere sahip olmamaktır. Dolayısıyla androjen grubun özelliklerini taşımayan belirsiz grubunun, sosyal beceri düzeylerinin diğer gruplara göre daha düşük olması bu doğrultuda makul görünmektedir.

Başkaları üzerinde olumlu etki bırakma, kişiler arası iletişimde etkin olma, etkin sözel ve sözel olmayan iletişim kurabilme (Bates, 1980; Libet ve Lewinsohn, 1973) gibi kültürel olarak beklenen yönde sosyal beceriler incelendiğinde bu özelliklerin androjen özelliklerle paralellik gösterdiği izlenmektedir. Ayrıca kadınsı bir özellik olarak tanımlanan empatinin de sosyal beceri ve sosyal uyum ile ilişkili olduğu bildirilmektedir (Allison, Baron-Cohen, Wheelwright, Stone ve Muncer, 2011; Eisenberg ve Miller, 1987). Dolayısıyla androjen özelliklere sahip olup olmamanın iletişim becerisi düzeyi üzerinde farklılık göstereceği anlaşılmaktadır.

Cinsiyet özelliklerine düşük düzeyde sahip olma, sosyal beceri düzeyi ile ilgili birçok olumsuz sonuçla ilişkilendirilmiştir. Belirsiz grubunun özelliklerinin yüksek iş stresi, öfke kontrolü, yalnızlık, düşük öz güven, depresyon, yeme bozuklukları gibi olumsuz olgu ve değişkenlerle ilgili olduğu belirtilmektedir (Avery, 1982; 2003; Eichinger, 2000; Flett, Krames ve Vredenburg, 2009; Hepp, Spindler ve Milos, 2005; Lefkowitz ve Zeldow, 2006; Kopper ve Epperson, 1991). Ayrıca belirsiz özelliklere sahip kişilerin diğer gruplara göre daha fazla kaçınmacı ve zararlı baş etme stratejilerine başvurduğu bilinmektedir (Gianokos, 2002; Renk ve Creasey, 2003; Xishan, Xiao-Lu, Juan, Lin ve Kunio, 2012). Dolayısıyla bu bireylerin, diğerlerine bağlanma ve reddedilmeyle baş etme becerileri yetersiz olabilmektedir. Bu bulgularla benzer olacak şekilde sosyal beceri eksikliğinin, sosyal uyumda problemler, depresyon, intihara eğilim, kaygı gibi sorunlara sebep olabileceği de vurgulanmaktadır (Cheung, Siu ve Brown, 2017).

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet gruplarının yanı sıra ikili yaklaşım çerçevesinde biyolojik cinsiyet gruplarının da sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmış ve alan yazınla benzer olarak kadınların sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, alan yazında kadınların iletişim becerilerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu, düşünce ve beklentilerini daha iyi ifade ettiklerini, geri bildirimde bulunma ve dinleme gibi davranışlarda erkeklerden daha yüksek puanlar aldığını gösteren çalışmaların bulgularıyla benzer niteliktedir (Gölönü ve Karıcı, 2010; Korkut, 1996). Buna karşılık, alan yazında genel yargı, kadınların iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu yönünde olsa da biyolojik cinsiyet, iletişim becerisi düzeyindeki varyansı %1'den fazla açıklamamaktadır. Kadın ve erkeklerin iletişim becerisi puanları ise 0,85 oranında benzerlik göstermektedir (Canary ve Hause, 1993; Hyde, 2005). Bu oranlar ise iletişim becerisi düzeyine yönelik olarak biyolojik cinsiyet gruplarına ilişkin benzerlik ve farklılıkların ne oranda dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada sosyal beceri düzeyi açısından biyolojik cinsiyet ile cinsiyet rol gruplarının etkileşimi incelenmiş, ikili biyolojik cinsiyet grupları ile erkeksi, kadınsı, androjen ve belirsiz olmak üzere dört cinsiyet rol grubu arasında sosyal beceri puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Ancak kendini biyolojik olarak erkek olarak belirtip BCRE sonucu ile kadınsı özellikler gösterdiği tespit edilen grubun sosyal beceri puanı kendini biyolojik olarak kadın olarak belirten gruptan belirgin düzeyde düşük gözlenmiştir. Bu grubun sosyal beceri puanı belirsiz grubun beceri puanına yakın düzeyde düşüktür. Ancak etkileşim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmayan bu sonucun, daha büyük katılımcı gruplarda yeniden incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Böylece iki cinsiyet ölçüm grupları ile oluşturulmuş olan niteliksel olarak birbirinden

farklı sekiz farklı gruptaki kişi sayısının artırılması yoluyla olası hatalarının oranın azaltılması, böylece de elde edilecek sonucun geçerliliğinin artırılması daha olanaklı görünmektedir. Özellikle bu çalışmadaki kişi sayısının görece küçük oluşunun bu açıdan büyük sınırlılık oluşturduğu görülmektedir.

Genel olarak sonuçlar özetlendiğinde bu çalışma, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin, bireylerin davranışlarını etkilediği şeklindeki görüşü (Marini, 1990) sosyal beceri davranışı bağlamında destekler niteliktedir. Bireylerin sosyal beceri düzeyleri biyolojik cinsiyetlerine göre farklılık gösterirken, toplumsal cinsiyet rolleri de sosyal beceri düzeylerini etkilemektedir. Ancak toplumsal cinsiyet rollerinin, biyolojik cinsiyet ve sosyal beceri arasında aracı etkisi var görülse de bunun katılımcı özellikleri açısından daha iyi planlanmış çalışmalarla desteklenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda belirsiz grup ya da biyolojik erkek cinsiyetine sahip kadınsı toplumsal rolü benimseyen grupta olduğu gibi bazı grupların bazı psikolojik olgular açısından risk gruplarını oluşturacağı görülmektedir. Psikoloji alanında geçen yüz yılın ortalarında gerçekleşen değişim sürecinde olduğu gibi kültürün cinsiyet olgusuna yaklaşımı açısından da geleneksel-modern ayrımı bağlamında bir kırılma olması gerektiği açıktır. Bu durumun özellikle potansiyel risk grubundaki çocukların eğitiminde kritik rol oynayacağı anlaşılmaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Yazarların Katkı Oranı

Bu çalışmada, 1. yazarın %30, 2. yazarın %30 ve 3. yazarın %40 oranında katkısı bulunmaktadır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışmasına dair bir durum bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Allison, C., Baron-Cohen, S., Wheelwright, S. J., Stone, M. H. ve Muncer, S. J. (2011). Psychometric analysis of the Empathy Quotient (EQ). *Personality and Individual Differences, 51*(7), 829-835.
- Auster, C. J. ve Ohm, S. C. (2000). Masculinity and femininity in contemporary American society: A reevaluation using the Bem Sex-Role Inventory. *Sex Roles, 43*(7), 499-528.
- Avery, A. W. (1982). Escaping loneliness in adolescence: The case for androgyny. *Journal of Youth and Adolescence, 11*, 451-459.
- Avery, D. R. (2003). Personality as a predictor of the value of voice. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied, 137*, 435-446.
- Bassoff, E. S. ve Glass, G. V. (1982). The relationship between sex roles and mental health: a meta-analysis of twenty-six studies. *The Counseling Psychologist, 10*(4), 105-112.
- Bates, P. (1980). The effectiveness of interpersonal skills training on the social skill acquisition of moderately and mildly retarded adults. *Journal of Applied Behavior Analysis, 13*(2), 237-248.
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 42*(2), 155-162.
- Bem, S. L. (1977). On the utility of alternative procedures for assessing psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 45*(2), 196-205.
- Bem, S. L. ve Lenney, E. (1976). Sex typing and the avoidance of cross-sex behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 33*(1), 48-54.
- Bem, S. L., Martyna, W. ve Watson, C. (1976). Sex typing and androgyny: further explorations of the expressive domain. *Journal of Personality and Social Psychology, 34*(5), 1016-1023.

- Berenbaum, S. A., Blakemore, J. E. O. ve Beltz, A. M. (2011). A role for biology in gender-related behavior. *Sex Roles*, 64(11-12), 804-825.
- Bettis, P. J. ve Ferry, N. C. (2016). Gender identities and socialization. In N. A. Naples (Ed.), *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies* (pp. 1-4). Wiley-Blackwell.
- Bijstra, J. O. ve Jackson, S. (1998). Social skills training with early adolescents: effects on social skills, well-being, self-esteem and coping. *European Journal of Psychology of Education*, 13(4), 569-583.
- Campbell, M., Steffen, J. J. ve Langmeyer, D. (1981). Psychological androgyny and social competence. *Psychological Reports*, 48(2), 611-614.
- Canary, D. J. ve Hause, K. S. (1993). Is there any reason to research sex differences in communication? *Communication Quarterly*, 41(2), 129-144.
- Casey, M. B., Brabeck, M. M. ve Nuttall, R. L. (1995). As the twig is bent-the biology and socialization of gender-roles in women. *Brain and Cognition*, 27(2), 237-246.
- Cavell, T. A. (1990). Social adjustment, social performance, and social skills: a tri-component model of social competence. *Journal of Clinical Child Psychology*, 19, 111-122.
- Cheung, P. P., Siu, A. M. ve Brown, T. (2017). Measuring social skills of children and adolescents in a Chinese population: preliminary evidence on the reliability and validity of the translated Chinese version of the Social Skills Improvement System-Rating Scales (SSIS-RS-C). *Research in Developmental Disabilities*, 60, 187-197.
- Chrisler, J. C. ve Lamer, S. A. (2016). Gender, definitions of. In N. A. Naples (Ed.), *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies* (pp. 1-3). Wiley-Blackwell.
- Conger, C. J. ve Keane, S. P. (1981). Social skills intervention in the treatment of isolated or withdrawn children. *Psychological Bulletin*, 90, 478-495.
- Crespi, I. (2004). Socialization and gender roles within the family: a study on adolescents and their parents in Great Britain. *MCFA Annals*, 3, 1-8.
- Deaux, K. (1984). From individual differences to social categories: analysis of a decades' research on gender. *American Psychologist*, 39(2), 105-116.
- Dedovic, K., Wadiwalla, M., Engert, V. ve Pruessner, J. C. (2009). The role of sex and gender socialization in stress reactivity. *Developmental Psychology*, 45(1), 45-55.
- DeLucia, J. L. (1987). Gender role identity and dating behavior: what is the relationship? *Sex Roles*, 17, 153-161.
- DiTommaso, E., Brannen-McNulty, C., Ross, L. ve Burgess, M. (2003). Attachment styles, social skills and loneliness in young adults. *Personality and Individual Differences*, 35(2), 303-312.
- Dökmen, Y. Z. (1999). Bem Cinsiyet Rolü Envanteri Kadınsılık ve Erkeksilik Ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Kriz Dergisi*, 7(1), 27-40.
- Dubow, E. F. ve Tisak, J. (1989). The relation between stressful life events and adjustment in elementary school children: the role of social support and social problem-solving skills. *Child Development*, 60(6), 1412-1423.
- Eccles, J. S., Jacobs, J. E. ve Harold, R. D. (1990). Gender role stereotypes, expectancy effects, and parents' socialization of gender differences. *Journal of Social Issues*, 46(2), 183-201.
- Eichinger, J. (2000). Job stress and satisfaction among special education teachers: Effects of gender and social role orientation. *International Journal of Disability, Development and Education*, 47, 397-412.
- Eisenberg, N. ve Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101(1), 91-119.
- Eisend, M. (2019). Gender roles. *Journal of Advertising*, 48(1), 72-80.
- Elliott, S. N. ve Gresham, F. M. (1993). Social skills interventions for children. *Behavior Modification*, 17(3), 287-313.
- Elliott, S. N., Hwang, Y. S. ve Wang, J. (2019). Teachers' ratings of social skills and problem behaviors as concurrent predictors of students' bullying behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 60, 119-126.
- Elliott, S. N., Malecki, C. K. ve Demaray, M. K. (2001). New directions in social skills assessment and intervention for elementary and middle school students. *Exceptionality*, 9(1-2), 19-32.
- Flaherty, J. F. ve Dusek, J. B. (1980). An investigation of the relationship between psychological androgyny and components of self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(6), 984-992.

- Flett, G. L., Krames, L. ve Vredenburg, K. (2009). Personality characteristics in clinical depression and remitted depression: An analysis of instrumental-agentic and expressive communal characteristics. *Current Psychology*, 28, 240-248.
- Fugitt, J. L., Ham, L. S. ve Bridges, A. J. (2017). Undifferentiated gender role orientation, drinking motives, and increased alcohol use in men and women. *Substance Use and Misuse*, 52(6), 760-772.
- Gallén, Á. G., Aznar, C. T. ve Aranda, E. R. (2019). Assessing gender stereotypes and sexual risk practices in men who have sex with men. *Gaceta Sanitaria*, 32, 519-525.
- Gamst-Klaussen, T., Rasmussen, L. M. P., Svartdal, F. ve Strømgren, B. (2016). Comparability of the social skills improvement system to the social skills rating system: a Norwegian study. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 60(1), 20-31.
- Gianakos, I. (2002). Predictors of coping with work stress: the influences of sex, gender role, social desirability, and locus of control. *Sex Roles*, 46, 149-158.
- Gölnü, S. ve Karıcı, Y. (2010). İletişim meslek lisesi öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin incelenmesi (Ankara ili iletişim örneği). *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 31, 123-140.
- Görmüş, A. Ş., Aydın, S. ve Ergin, G. (2013). İşletme bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerinin cinsiyet rolleri bağlamında incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 109-128.
- Gresham, F. M. (2016). Social skills assessment and intervention for children and youth. *Cambridge Journal of Education*, 46(3), 319-332.
- Gresham, F. M. ve Elliott, S. N. (1987). The relationship between adaptive behavior and social skills: issues in definition and assessment. *The Journal of Special Education*, 21(1), 167-181.
- Gresham, F. M. ve Elliott, S. N. (1989). Social skills assessment technology for LD students. *Learning Disability Quarterly*, 12(2), 141-152.
- Gresham, F. M., Elliott, S. N., Metallo, S., Byrd, S., Wilson, E. ve Cassidy, K. (2018). Cross-informant agreement of children's social-emotional skills: an investigation of ratings by teachers, parents, and students from a nationally representative sample. *Psychology in the Schools*, 55(2), 208-223.
- Gresham, F., Elliott, S., Metallo, S., Byrd, S., Wilson, E., Erickson, M., ... & Altman, R. (2020). Psychometric fundamentals of the Social Skills Improvement System: social-emotional learning edition rating forms. *Assessment for Effective Intervention*, 45(3), 194-209.
- Hepp, U., Spindler, A. ve Milos, G. (2005). Eating disorder symptomatology and gender role orientation. *International Journal of Eating Disorders*, 37, 227-233.
- Hirokawa, K., Dohi, I., Yamada, F. ve Miyata, Y. (2000). The effects of sex, self gender type, and partner's gender type on interpersonal adjustment during a first encounter: androgynous and stereotypically sex-typed couples. *Japanese Psychological Research*, 42(2), 102-111.
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60(6), 581-592.
- Jenkins, L. N., Demaray, M. K., Fredrick, S. S. ve Summers, K. H. (2016). Associations among middle school students' bullying roles and social skills. *Journal of School Violence*, 15(3), 259-278.
- Jönsson, P. ve Carlsson, I. (2000). Androgyny and creativity: a study of the relationship between a balanced sex-role and creative functioning. *Scandinavian Journal of Psychology*, 41(4), 269-274.
- Kavuncu, A. N. (1987). *Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'ni Türk toplumuna uyarlama çalışmaları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kingery, J. N., Erdley, C. A. ve Scarpulla, E. (2020). Developing social skills. In D. Nangle, C. Erdley ve R. Schwartz-Mette (Eds), *Social Skills Across the Life Span* (pp. 25-45). Academic Press.
- Kopper, B. A. ve Epperson, D. L. (1991). Women and anger: sex and sex-role comparisons in the expression of anger. *Psychology of Women Quarterly*, 15, 7-14.
- Korkut, F. (1996). İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği'nin geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10(4), 321-327.
- Kray, L. J., Howland, L., Russell, A. G. ve Jackman, L. M. (2017). The effects of implicit gender role theories on gender system justification: Fixed beliefs strengthen masculinity to preserve the status quo. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(1), 98-115.
- Leaper, C. ve Friedman, C. K. (2007). The Socialization of Gender. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: theory and research* (pp. 561-587). Guilford Press.
- Lefkowitz, E. S. ve Zeldow, P. B. (2006). Masculinity and femininity predict optimal mental health: a belated test of the androgyny hypothesis. *Journal of Personality Assessment*, 87, 95-101.

- Lenney, E. (1991). Sex roles: the measurement of masculinity, femininity, and androgyny. In J. P. Robinson, P. R. Shaver ve L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of social psychological attitudes, Vol. 1. Measures of personality and social psychological attitudes* (pp. 573-660). Academic Press.
- Libet, J. M. ve Lewinsohn, P. M. (1973). Concept of social skill with special reference to the behavior of depressed persons. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 40*(2), 304-312.
- Little, S. G., Swangler, J. ve Akin-Little, A. (2017). Defining social skills. In *Handbook of social behavior and skills in children* (pp. 9-17). Springer, Cham.
- Lodder, G. M. A., Goossens, L., Scholte, R. H. J., Engels, R. C. M. E. ve Verhagen, M. (2016). Adolescent loneliness and social skills: agreement and discrepancies between self-, meta-, and peer-evaluations. *Journal of Youth and Adolescence, 45*(12), 2406-2416.
- Luchs, M. G. ve Mooradian, T. A. (2012). Sex, personality, and sustainable consumer behaviour: Elucidating the gender effect. *Journal of Consumer Policy, 35*(1), 127-144.
- Lytton, H. ve Romney, D. M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: a meta-analysis. *Psychological Bulletin, 109*(2), 267-296.
- Marini, M. M. (1990). Sex and gender: what do we know? *Sociological Forum, 5*(1), 5-120.
- Marsh, H. W. ve Byrne, B. M. (1991). Differentiated additive androgyny model: Relations between masculinity, femininity, and multiple dimensions of self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(5), 811-828.
- Martin, C. L. ve Ruble, D. N. (2004). Children's search for gender cues: Cognitive perspectives on gender development. *Current Directions in Psychological Science, 13*(2), 67-70.
- Miller, C. F. (2016). Gender development, theories of. In N. A. Naples (Ed.), *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies* (pp. 1-6). Wiley-Blackwell.
- Moeller, R. W. ve Seehuus, M. (2019). Loneliness as a mediator for college students' social skills and experiences of depression and anxiety. *Journal of Adolescence, 73*, 1-13.
- Muehlenhard, C. L. ve Peterson, Z. D. (2011). Distinguishing between sex and gender: history, current conceptualizations, and implications. *Sex Roles, 64*(11-12), 791-803.
- Özbay, Y., Terzi, Ş., Erkan, S. ve Çankaya, Z. C. (2011). Üniversite öğrencilerinin profesyonel yardım arama tutumları, cinsiyet rolleri ve kendini saklama düzeyleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1*(4), 59-71.
- Reilly, D., Neumann, D. L. ve Andrews, G. (2016). Sex and sex-role differences in specific cognitive abilities. *Intelligence, 54*, 147-158.
- Renk, K. ve Creasey, G. (2003). The relationship of gender, gender identity and coping strategies in late adolescents. *Journal of Adolescence, 26*, 159-168.
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(3), 649-660.
- Sarason, B. R., Sarason, I. G., Hacker, T. A. ve Basham, R. B. (1985). Concomitants of social support: social skills, physical attractiveness, and gender. *Journal of Personality and Social Psychology, 49*(2), 469-480.
- Scagnelli, M., Copelli, C., Presti, G. ve Moderato, P. (2017). Does a treatment for increasing social skill affect the occurrence of challenging behaviors. *Life Span and Disability 20*(2), 163-181.
- Segrin, C. (2000). Social skills deficits associated with depression. *Clinical Psychology Review, 20*(3), 379-403.
- Segrin, C. (2019). Indirect effects of social skills on health through stress and loneliness. *Health Communication, 34*(1), 118-124.
- Segrin, C., McNelis, M. ve Swiatkowski, P. (2016). Social skills, social support, and psychological distress: a test of the social skills deficit vulnerability model. *Human Communication Research, 42*(1), 122-137.
- Siyez, D. M. ve Yusupu, R. (2015). Üniversite öğrencilerinde kariyer uyumluluğu ve kariyer iyimserliğinin cinsiyet rolü değişkenine göre incelenmesi. *İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 17*(1), 77-88.
- Spence, S. H. (2003). Social skills training with children and young people: theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health, 8*(2), 84-96.
- Spirito, A., Hart, K., Overholser, J. ve Halverson, J. (1990). Social skills and depression in adolescence suicide attempters. *Adolescence, 25*(90), 542-552.
- Tatar, A., Özdemir, H., Haşlak, F. D., Atsızelti, Ş., Özüdoğru, M. T., Çavuşoğlu, F., Çelikbaş, B., Uysal, A. R., Toklu, N., Uyğur, G., Astar, M. ve Saltukoğlu, G. (2018). Yetişkinler için A Sosyal Beceri Ölçeği'nin

- geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(68), 69-88.
- Ünüvar, P. ve Tagay, Ö. (2015). Çalışan evli kadınların toplumsal cinsiyet rolleri, yaşam, iş doyumu ve evlilik uyumlarının incelenmesi. *Kadın 2000*, 16(1), 21-44.
- Warner, L. R. (2016). Gender identity, theories of. In N. A. Naples (Ed.), *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies* (pp. 1-6). Wiley-Blackwell.
- Webster-Stratton, C. ve Lindsay, D. W. (1999). Social competence and conduct problems in young children: issues in assessment. *Journal of Clinical Child Psychology*, 28(1), 25-44.
- Wenzel, A., Graff-Dolezal, J., Macho, M. ve Brendle, J. R. (2005). Communication and social skills in socially anxious and nonanxious individuals in the context of romantic relationships. *Behaviour Research and Therapy*, 43(4), 505-519.
- Willerth, M., Ahmed, T., Phillips, S. P., Pérez-Zepeda, M. U., Zunzunegui, M. V. ve Auais, M. (2020). The relationship between gender roles and self-rated health: a perspective from an international study. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 87, 103994.
- Witt, S. D. (2000). The influence of peers on children's socialization to gender roles. *Early Child Development and Care*, 162(1), 1-7.
- Xishan, H., Xiao-Lu, Z., Juan, Z., Lin, Z. ve Kunio, S. (2012). Relationships among androgyny, self-esteem, and trait coping style of Chinese university students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 40, 1005-1014.
- Zosuls, K. M., Miller, C. F., Ruble, D. N., Martin, C. L. ve Fabes, R. A. (2011). Gender development research in sex roles: historical trends and future directions. *Sex Roles*, 64(11-12), 826-842.